

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

6TE ÅRG.

DEN 25 DECEMBER 1904.

N^O 13

Återgifvande af text eller illustrationer ur HVAR 8 DAG utan särskild öfverenskommelse förbjudes.

INNEHÅLL: Drottning Sofia. — C. A. Torén †. — En utställning af inkunabler i Stockholm. — Illustrerad allehanda från skilda delar af landet — "Julvarsel" af Bror Unger. — Ett gästspel. — Hyllad 75-åring. — Kvinnokraft. — Från Grängesberg. — Brokigt utomlandsnytt. — Nobelpristagare. — En studentsångens minnesfest. — Ny Beethovenstaty. — Litet om Safran. — Veckans porträttgalleri. — Senaste rysk-japanska krigsbilder. — "I Dimman" af Maria Jouvin.

F. A. B. HVAR 8 DAGS TRYCKERI. GÖTEBORG. 1904.

Foto. Julius Grape, Foto-affär & atelier, Sthlm.

DROTTNING SOFIA.

EFTER SENASTE, DETTA ÅR TAGET PORTRÄTT.

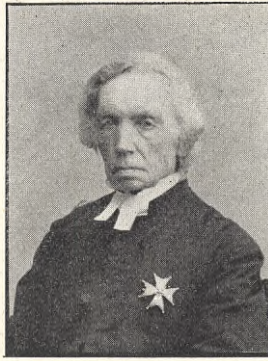
Med domprostén Torén ingick i de kära minnas värld den siste af de ryktbara ättioåringar, hvilka bildade det stolta gamla gardet i sekelslutets Uppsala: Anton Niklas Sundberg, Per Hedenius, Sigurd Ribbing, John Arsenius, Herman Ludvig Rydin.

Dagligen såg man den lilla krokiga gestalten med raske steg taga sina promenader, ofta vid sidan af ärkebiskopens rakryggade kämpagestalt, eller professor Rydin, hvilkens tygförmögna öfverrock och vidbrättade väldiga cylinder gåfvo dess bärare en öfvervåldigande prägel vid sidan af den spenslige domprostén. Oftast åtföljdes han dock af någon yngre teolog, hvilken stödde honom i halkan. Den som inte sett honom förr, visste att domprostén Torén var den gamle herrn med det långa vackra håret, hvilket gick med högra handen instoppad i den vänstra rockärmen och tvärt om.

Aldrig lifvades en eldsjäl af en mera änglagod vilja, ett mera fromt och älskande hjärta än hos gamle Carl Axel Torén. Det var något af Guds frid öfver honom, något alldeles obeskrifligt älskligt och nobelt.

I många år inspekter för Stockholms nation höll han af hvar och en af landsmännen på sitt innerliga, hjärtevida sätt. Då nationen uppvaktade honom, öfvervåldigades han alltid af rörelse, och den lilla gestalten skakades häftigt från hufvud till fot. Hans värtalighet är ju känd, men då den riktades till hans "älskade, utsägligt älskade landsmän", var det alltid som om han sökte efter ord, ännu mildare, godare, hjärtligare ord för att tolka känsloerna.

Hvarje år, en vecka före 1:a maj, kom nationens förste kulator upp och utbad sig åran af hans närvaro på den sedvanliga majmiddagen.

C. A. TORÉN.

Farbror inspekter blef hjärtans glad och tackade med många varma ord och många snälla klappar. Han talade om huru innerligt han längtade efter att åter få omslutas af den kära, oförgätliga kamratkretsen.

Men under den påföljande veckan hade hans anhöriga fullt upp att göra med att öfvertaga honom om vådan af att vid så framskriden ålder gå på majmiddag till de glada stockholmarna.

Äntligen lät han också öfvertala sig, och i sista minuten kom där alltid ett bref från vår forne inspekter, däri han lät sin ålder vara en ursäkt för att han ej kunde infinna sig.

Så fortgick det år från år.

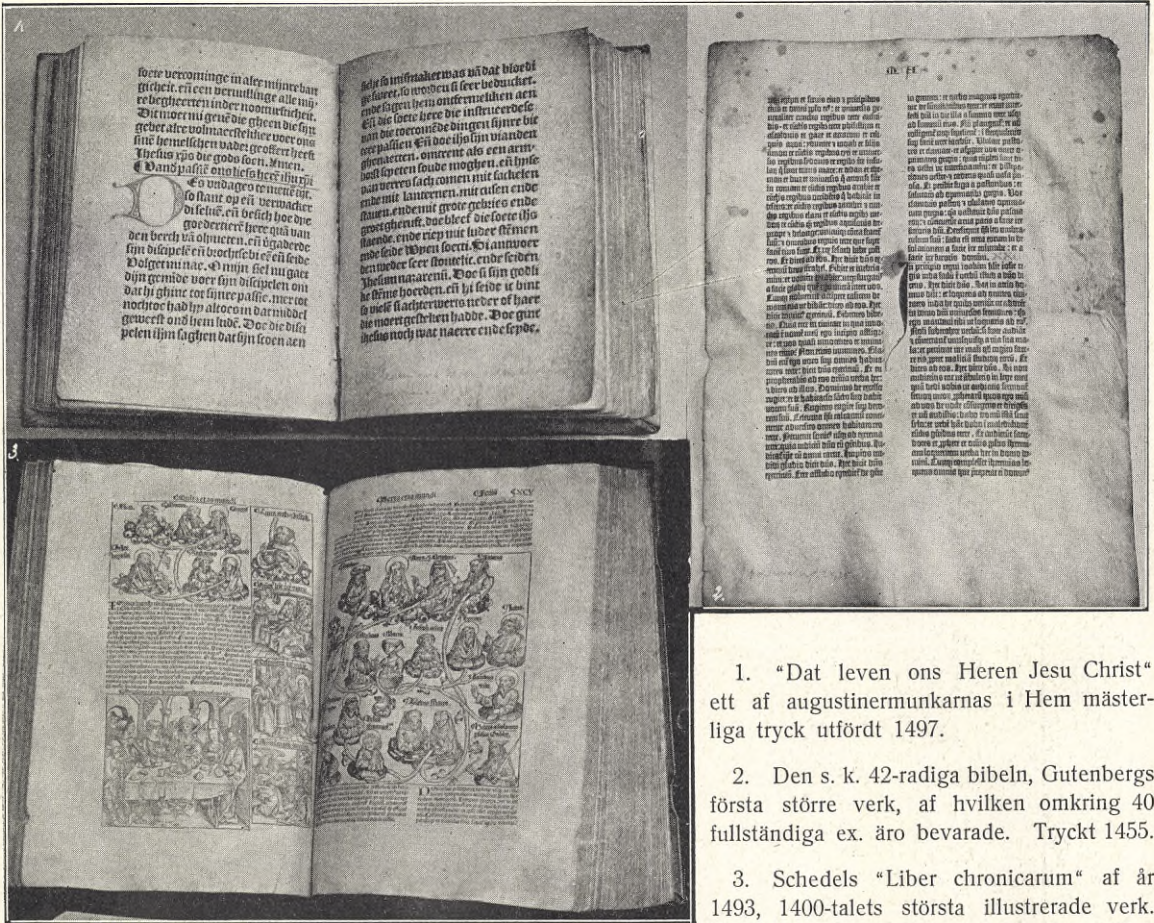
Den som en afton i midten af 90-talet passerade den Knösska gården vid Trädgårdsgatan 14, kunde på nedra botten få se honom sitta vid sitt skrifbord mellan tvenne långa ljus. Gardinerna voro aldrig neddragna; mången gick förbi där endast för att uppfånga en skymt af den äldre och vördade vetenskapsmannen vid sitt arbete.

Där skref han en gång följande vers i en ung landsmans autofrafalbum:

*"Till dig, o yngling, ännu rikt belyst af sol och vår,
Ur sena ålderdomens stilla undångömda dal
En hjärtlig hälsning, full af gladaste förhoppning går.
Tag hälsningen emot och mätte fröjder utan tal,
Af evighetsnatur, du under lifvet smaka få
Och himmelsk frid dig redan ofta här på jorden nå."*

Och nu har han ingått i den fridens värld han trodde på, och af hvilken han själf och hans lefnad gaf den bästa bilden!

—st —st.

NAGRA AF PÄRLORNA FRÅN DEN PAGAENDE UTSTÄLLNINGEN I STOCKHOLM AF BÖCKER TRYCKTA FÖRE ÅR 1500. 2/3 af de expernerade skaterna tillhöra k. biblioteket, rätten är lånad från Uppsala universitetsbibliotek och Västerås och Linköpings stiftsbibliotek

1. "Dat leven ons Heren Jesu Christ" ett af augustiner munkarnas i Hem mästertliga tryck utfördt 1497.

2. Den s. k. 42-radiga bibeln, Gutenbergs första större verk, af hvilken omkring 40 fullständiga ex. äro bevarade. Tryckt 1455.

3. Schedels "Liber chronicarum" af år 1493, 1400-talets största illustrerade verk. Tryckt hos Anton Koberger, Nürnberg. Träsnitten, öfver 2,200 i antal, äro utförda af Michael Wolgemut m. fl.

Å Skansen i Stockholm håller nu på att läggas sista handen vid en stor samlingsbyggnad, "Höganlofts-salen", uppförd i fornnordisk trästil på grundval af gamla allmogemotiv. Till det yttre ter sig byggnaden treflig med torftak och träfjällbeklädnad, svalgångar och smyckade stolpar. Det inre rymmer afklädningsrum och flere olika salar, däribland den egentliga höganloftssalen, äisedd för omkring 200 personer, med ryggstak, en öppen murad eldstad, o. s. v. Då det inre ännu icke är färdigt, få vi nöja oss med att återgifva en exteriör af Skansens blifvande nya dragningskraft, där folkdansens öfvare nog i kulna kvällen komma att svänga rundt med lif och lust.

H. 8 D:s STOCKHOLMSFOTOGRAF.

Kliché: Bengt Silfverparre.

I. HÖGANLOFTS-SALEN PÅ SKANSEN.

II. Svenska Nationalföreningens mot tuberkulos välgörenhetsmärke är nu, som bekant, ute i handeln, och det är att hoppas, att det blir en julgåfva, som litet hvar kommer att skänka sin nästa, när han nu vid årsskiftet afsänder ett bref eller brefkort, ett postpaket eller vykort! Ty i och med denna gåfva tjänar man sina medmänniskor i de vidaste kretsar, i det att man blir behjälplig i striden mot den farliga fienden tuberkulos, som hotar ung och gammal — framför allt de yngre — fattig och rik.

Idén med välgörenhetsmärkena, som bekant hämtad från Danmark, förtjänar att bli känd öfverallt och accepterad öfverallt. Ett välgörenhetsmärke till ett pris af 2 öre får sättas bredvid det vanliga frimärket på de

postala försändelserna och afgiften för välgörenhetsmärket — hur detta ser ut framgår af närstående bild — tillfaller med afdrag för viss provision åt posttjänstemännen, den för icke länge sedan bildade Svenska Nationalföreningen mot tuberkulos, som redan medhunnit flere åtgärder i den skarpa strid den öppnat mot tuberkulosen. Men i krig fordras framför allt pengar. Vill nu allt Sveriges folk begagna välgörenhetsmärkena, skulle många tusental kronor lätt kunna inflyta. H. 8 D. vill här i sin mån fästa uppmärksamheten på saken och visar en bild af Nationalföreningens byrå i Stockholm, tagen aftonen den 15 dec., då arbetet med välgörenhetsmärkenas utsändande pågick under högtryck.

H. 8 D:s STOCKHOLMSFOTOGRAF.

Kliché: Kem. A. B. Benot Silfverparre. Sthlm.—Öbg.

II. PÅ NATIONALFÖRENINGENS MOT TUBERKULOS BYRÅ DEN 15 DECEMBER:
D:r Buhre, sekr. (1), Postkontrollören Tom Gelhaar (2), Crosshandl Herman Lamm, kassaförv. (3), D:r Sture Carlson (4).
I den hvita inramningen sitter välgörenhetsfrimärket i naturlig storlek.

JULVARSEL.

Skiss för HVAR 8 DAG af Bror Unger.

Under det jag rustar mig för promenaden, så förmimmer jag hur de andra slamra vid köttgrytorna, som de ha så svårt att lämna. Dock, dig, som jag inte känner, men som ändå förstår mig bäst, tar jag med. Jag vill ha någon att berättas för. Jag vill ha någon att visa bilderna för. De skulle annars trängas samman i ett virrvarr — och så känner jag mig inte alldeles ensam.

Vi komma ut på trappan och stanna ett ögonblick.

Det blåser inte, det är kallt. En frisk och behaglig vinterkyla, då vi tycka oss lefva upp på nytt och vädra ut den gamla unknå människan; då vi blifva på samma gång spänstiga och vemodiga. Men ett sundt vemod, där vi tycka oss vara i ett med naturen och dess mystik. Det är en dag med sådant väder vi helst önska oss om julen, då frosten hvitrimmar hår och skägg och snön knarrar under fötterna.

Luften är klar och ren och skälver af den nedgående solens bleka ljus. Se ditåt — där till vänster, borta på andra sidan slätten, under skogsbrynet, där de mörka höjderna ta' vid. Där leka ännu solens sista strålar i ett svagt rosaskimmer öfver snön, och de nakna löfträden kasta violetta skuggor som alltjämt förlängas. Nu glimmar det som af gyllne eld i fönstret åt väster på stugan därborta. Fånga det guldet om du kan — nej, det tog en svag nordanfläkt med sig och fäste på barrskogens röda stammar, som sattes i en omärklig, vaggande skälkning. Den skälkningen väckte ett sus — en dof bortdöende sång, som lockade oss båda till sig. Kom, låt oss gå vägen fram ett stycke, där mellan fälten — mellan myllan som hvilat. Kanske hinna vi höjderna när natten är öfver oss.

Solen är borta. Ser du det svaga röda skimret den lämnat efter sig bortom vidderna? Det går upp och försvinner i den blekgula halfdagern västeröfver. Från motsatta hållet breder sig nattens kalla, lugna och outgrundliga blå. Röken stiger rak och skir från stugan, som nu ligger i skugga under skogsbrynet. Vi lämna vägen och gå fram öfver fältet till höger, hän mot skogen. Det ligger en tunn skare öfver snön, som inte är djupare än att vi känna ojämnheterna i åkertegen. Dikena äro mest igensnöade och lömska att trampa uti. Här och där måste vi hoppa öfver de större dikena, som utmärkas af den barblåsta sidan, där svartmyllan och några frusna, förtvinade strån af rostfärgadt ogräs sticker upp mellan drifvorna. Vi se oss ej tillbaka, men ana att spåren gå i krumbukter, trots våra bemödanden att hålla rak kurs. Kanske vi omedvetet låtit suggerera oss af en skata, som hoppat framför oss en lång stund och kraxat. Ljudet är omusikaliskt och bringar oss i misstämning.

Men gudi vare lof, hon flög ändtligen sin väg, någonstades in i småskogen.

Det blir tyngre att gå, ty terrängen är i märkbart stigande uppmot småskogen, där skatan försvann. Känner du tyngden i lemmanne, känner du hur myllan suger under det tunna snötäcket? Det är som om man ville falla och domna in med jorden under drifvorna.

Nej, stanna inte — det vore döden — gå vidare —

Vi lämna häxeriet bakom oss, ty vi äro i skogen och det känns tryggare. På väg mot höjderna. Känner du dig inte spänstigare nu, då vi måste hoppa, klättra, slinta och klättra igen. Tagande nya tag i de snötyngda grenarne, som låta sitt gnist-

rande kalla, våta och mjuka garnityr hvirfla öfver oss. Det faller tyst och smeksamt på kläderna, som en uppmaning att ej störa stillheten. Och vi stanna för att erfara den.

Natten har kämpat med dagen och segrat, ty det måste så ske i den eviga kretsgång som nämnes tid.

Rymden hvälver sig kall och lugn öfver jorden och den första stjärnan är synlig.

Säg, hörde du något i tystnaden?

Jaså inte — men nu? — Hör hur det knäpper, hur luften fylles af hviskningar, som isa vårt blod. Det är tystnaden.

Vi låta oss ej skrämra af de underliga ljuden, ty från barndomen hafva vi hört, att det är kölden i träden.

Det är möjligt, men jag tror också att det är något annat.

Nå, ser du den svarta pricken som rör sig öfver fältet där borta? Det är en man på väg till hemmet, där kvinnan väntar honom. Och hemmet tycks vara stugan, som vi förut sågo i skogsbrynet, och där nu ett ljussken skönjes. Det ligger något ödmjukt i mannens gång, han ser sig inte omkring, han stannar inte, han har annat att tänka på. — Tst! nu knäpper det igen — och hviskar — hviskar ...

Se där, mellan träden, ser du fjärden under oss. Den ligger mörk, outgrundlig, djup och kall, speglande rymden och stjärnorna. Den vidgar sig

ETT GÄSTSPEL.

Dr Karl Mantzius, den kände skådespelaren från K. teatern i Köpenhamn, har på den senaste tiden gifvit gästroller på Dramatiska teatern i Stockholm. Bland annat har han uppträdt i Shakespeare's "Köpmannen i Venedig", där han framställt en ytterst intressant Shylock, den hämdgirige juden, en gestalt som under tidernas lopp i det allmänna medvetandet vuxit ut till en stor tragisk typ. Som sådan har den också tolkats i världens förnämsta skådespelare, Rossi, Possart o. s. v., i det att somliga lagt hufvudvikten på det smygande, underdåniga i judens karaktär, hvilket slutligen tar sig uttryck i brott, andra åter skänkt den olycklige Shylock en sann patriarkalisk värdighet.

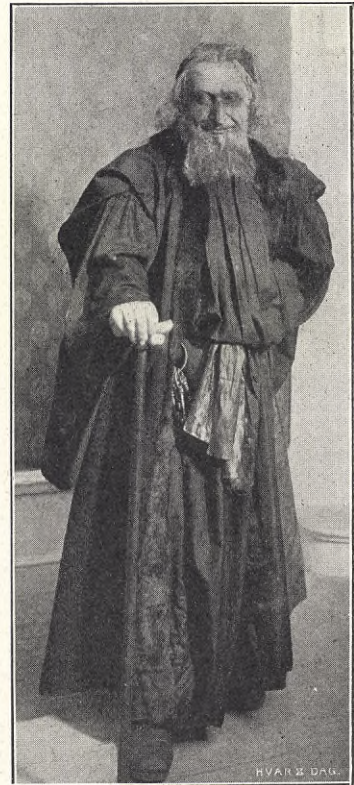

Foto. HVAR 8 DAG.

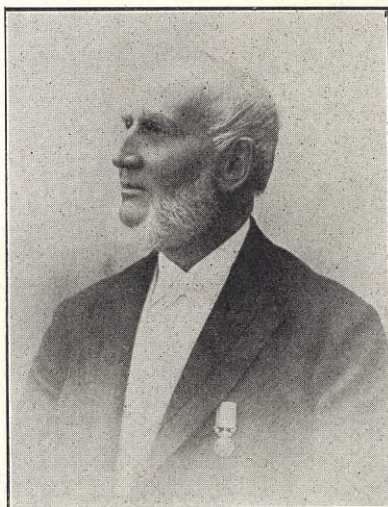
Kliché: Bengt Silfverparne.

KARL MANTZIUS som Shylock.

HYLLAD 75-ÅRING.

Föreståndaren vid Stockholms stads vattenledningverk, öfvermaskinisten *Johan Erik Gerle*, fyllde d. 26 nov. 75 år och hyllades därvid af såväl förmän som underlydande liksom af styrelsen för Maskinistföreningen, till hvilken mest kände och framstående medlemmar han är att räkna.

Efter porträtt. *Klisché: Bengt Ståfersparre.*
J. E. GERLE.

utåt till andra fjärdar, till hafvet, som vi icke se. Den ligger skenbart fången inom höjdernas mjuka och nyckfulla våglinier. Men vattnet är lugnt, det är dödt och ligger i dvala, det har intet att berättat, det blott återspeglar — — — Kom, låt oss fortsätta vandringen!

Det knastrar under fötterna af frusna kvistar och höstlöf som svartnat och sticka upp ur snön. Ur träden ofvanför oss tyckes en fågel misslynt ge sig på flykt — är det för vår skull? Hafva vi gjort hemfridsbrott? Kanske hör naturen endast djuren till om natten? Vi försöka att röra oss varligare. Fågeln glider ut öfver vattnet. Han tycks mig som en tyst och svart själ förkroppsligad. Där sänkte han sig — en mörk punkt, som gled bort och försvann.

Vi måste raska på, om vi skola hinna tillbaka innan midnatt. Är du rädd? Var icke det, ty makterna äro blidare om julen. Hör du något, så är det endast de som prata i sömnen — de hvilat nu ifrån sin kämpalek, och det de drömma äro sägnerna från fordom, blandade med aningar om framtiden. Myter, som vi älska, och profetior, som vi frukta, därför att vi ej förstå innebörden i någondera — — —

Följ tätt efter mig, så går du lättare. Jag känner vägen. Du ser ju den höga, mörka och fantastiskt krökta bergsryggen därborta? Det är ditupp vi skola. Den är högsta punkten i trakten. Först där få vi andas ut, ty där hafva vi världen under och endast rymden öfver oss.

— — Akta dig, här bär det nedåt — till dalen och sjön. Alltid nedåt ett stycke, innan man kommer högre. Det är lagen om vågorna — om evigheten.

Känner du det svindlande i den rörelsen, i evigheten? Eller erfar du lugnet, hör du till de starka själarne?

— — Hör du skrattet, det korta, muntra, putslustiga skrattet i staccato från markens vättar? Det är knastret i snön under våra steg — — —

Vi komma ner till stranden af sjön. Det går

en väg utmed den, som vi följa ett stycke. Hvarifrån den vägen kommer eller hvart den för, vet jag inte.

Vi stanna och se ut öfver vattnet — ser du, det är verkligen en svag dyning, som sätter isflaken vid stranden i en halft sjungande och gnisslande rörelse. Hvar komma de dyningarne ifrån? De tyckas ej begynna någonstädes — de blott gunga, gunga i omärkliga, vida famnande ringar, som dö bort i den blanka ytan och börja igen. Ännu en påminnelse om evigheten — — —

Ser du ljuset från stugorna, det liknar en- eller flerögdä troll, som ligga på bergslutningarne och lura.

Kom — det är en beklämning öfver mig, som om vägen vore full af osynliga väsen. De vilja tränga ned oss i det kalla, svarta vattnet, vi stått och sett ned uti. Kom — vi lämna sjön bakom oss och gå raka vägen till höjden, vi föresatt oss att nå. Det bär uppåt igen, genom den tysta skogen. Vi tiga och stanna inte förr än vi äro där — uppe på berget —. Natten har kommit — trollen hafva lyckat sina gulröda ögon igen, till julenattslummer, det är ljuset i stugorna som är borta — — —

Känner du viddkänslan då du andas — förnimmer du intigheten och allt på en gång, evigheten i nuet?

Ser du vägen där nere, som slingrar sig spökhvit och kall mellan skogarne, skymtar och försvinner igen? Det är allfartsvägen eller genvägen, hvilket du vill. Den utstakade och byggda vägen, som de flesta gå.

Hör du hur det knäpper och isar, hur det suckar mellan skogarnes mummelsång, hur det hviskar och dör bort och börjar igen. Det är tystnaden. Det är sägnernas språk. Det väller forntid in öfver nutid kring nejderna i Ultima Thule — — —

KVINNOKRAFT.

Vid Malmö läns hushållningssällskaps sammanträde den 15 december utdelade landshöfdingen, sällskapets ordf., diplom

för med högsta pris belönadt mindre jordbruk bl. a. åt enkefru Johanna Herrlin i Hörby, den första kvinna som i Sverige erhållit dylik hedrande belöning. Den duktiga kvinnan som är född i Västra Karsby i Malmö län 1848, har aflagt småskoleläraexamen och barnmorskeexamen och kom först i senare år att sätta sina bokliga intressen åsido för sitt arbete som jordbrukare. Hon äger en liten gård om ett 10-tal tunnland, som vid hennes tillträde för 14 år sedan knappt födde en häst och en ko, men nu är högt uppodlad och lämnar en betydande afkastning. Den är också mönstergillt skött i alla afseenden. Det är alltid glädjande att kunna konstatera småbrukadens framsteg i vårt land, och dubbelt glädjande att se en kvinna förtjäna en för hennes kön så ovanlig utmärkelse som den fru Herrlin nyss eröfrat.

JOHANNA HERRLIN, den första kvinna som i Sverige erhållit pris för mönstergillt skött jordbruk.

FRÅN GRÄNGESBERG.

Några bilder från det i liflig utveckling stadda grufsamhället. Efter korrespondens till HVAR 8 DAG.

Grängesberg, denna för vår grufdrift så viktiga plats, har under den senaste tiden kunnat glädja sig åt en nästan "amerikansk" utveckling. För att på bästa sätt kunna tillgodogöra sig de rika malmtillgångar som här finnas, ha alla den moderna teknikens hjälpmedel tagits till användning.

Vid gruffälten äro ej mindre än 400 särskilda grufvor upptagna, af hvilka en del (t. ex. Skärningen) visa kollosala dagbrott, och medelst en väldig mängd höga uppföringstorn, s. k. lafvar, fraktas det brutna bärget upp ur grufvorna för att sedan köras till anrikningsverken eller lastningsstationerna. Allt eftersom brytningen under årens lopp ökades, visade det sig allt mera opraktiskt att hafva malmupptraktningen spridd på så många olika håll, hvarför man började fundera på att söka få den mera koncentrerad. Grufbolagets direktör, hr A. E. Salwén, m. fl. af tjänstemännen företogo därför en resa till Amerika för att studera de moderna grufbrytningsmetoderna därstädes, och som resultatet af dessa studier reser sig nu den kollosala malmelevatorn öfver Müllers schakt i järnvägsstationernas omedelbara närhet, där all malm från hela det södra gruffältet hädanefter skall uppföras.

En färd med personelevatorn ned i det 140 meter djupa schaktet är af stort intresse. Efter föga mer än 1 minut stannar hissen och man kommer ut i en

hög hvälfd "ort" (i berget sprängd tunnel) försedd med tvänne järnvägsspår samt en vid ena sidan murad gångbana och upplyst af långa rader i taket fästade elektriska glödlampor. Denna ort går nu ett 60 tal me-

FRÅN GRÄNGESBERG: Den nya, jättelika malmelevatorn, från hvilken ett helt järnvägståg skall kunna lastas på tio minuter.

FRÅN GRÄNGESBERG: Vy från södra delen af Grängesbergs gruffält med »Skärningen». De å bilden synliga grutlafvarna komma att försvinna på grund af den nya elevators tillkomst.

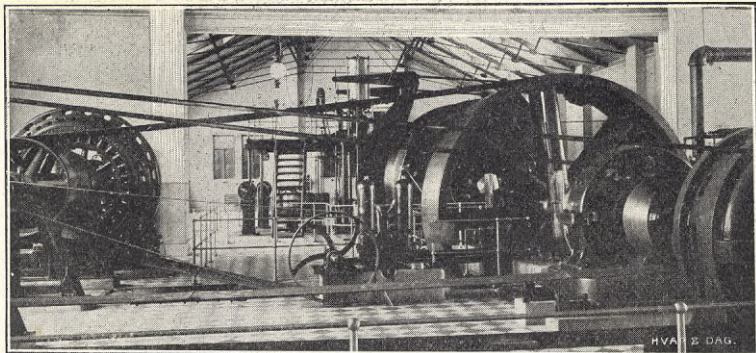
ter fram tills den plötsligt delar sig åt 14 olika gånger, förande till skilda grufvor inom fältet. Långtag dragna af elektriska lokomotiv komma framrusande fullastade med malm under det att signalklockorna oupphörligt ljuda och dånet af dynamit-skotten från arbetsplatserna mullrar under hvalfven i de slingrande gångarne. På sina ställen höres bullret från de i gång varande, af komprimerad luft drifna bormaskinerna och i en i berget utsprängd sal med skrofliga väggar och tak arbetar en jättestor pump drifven af elektricitet för att hålla dessa delar af det vidsträckta gruffältet fria från vatten. Tågen köra fram till uppfartschaktet för att automatiskt tömma sin last i stora behållare. En väldig hiss korg af järn sänker sig hastigt, stannar under behållaren för att intaga last och glider så upp i dagsljuset igen med sitt innehåll, som ofta representerar en tyngd af ända upp till 10,000 kg.

Öfver schaktet är det stora, helt och hållet af järn konstruerade uppföringstornet uppbyggt. För erhållande af stadga åt hela denna väldiga stomme har en likaledes af järnbalkar konstruerad spännstol af c:a 50 meters spännvidd anbringats med sin ena fästpunkt å tornets spets och den andra å murade socklar nere på marken. Uppe på jättebyggnadens krön är en plattform anbringad och från densamma fås en vidsträckt utsikt öfver Grängesberg med dess mörka grufhålor, långa rader af arbetarebostäder och många trefliga offentliga hus och tjänstemannaboställen. Längre bort fås en fjärrblick öfver skogar och sjöar, blånande berg, här och där bruk och masugnar hvilka sända sina sotiga rökknippen högt upp mot en ljusgrå vinterhimmel.

Till tornets öfversta våning hissas de stora malmkorgarne hvilka här automatiskt urstjälpa sitt innehåll af lösbruten malm. Denna får nu genomgå de, i de olika våningarne befintliga, kolossala, skilj-, kross- och sorteringsmaskinerna, hvarefter den järnrika malmen af breda gummitransportörer föres till trenne jättestora behållare, "malmfickor", rymmande sammanlagt 450 ton, tillbyggda vid tornets ena sida öfver ett järnvägsspår, så att tågen kunna köra alledes intill och malmen släppas ned direkt i vagnarne. Inom 10 minuter kan på detta sätt ett helt järnvägståg intaga sin last.

Å tornets motsatta sida lastas på liknande sätt de fattigare malmen, hvilka fraktas till anrikningsverken för att förädlas, innan de exporteras.

Den 16 maj i fjol lades grunden till denna väldiga järnkoloss. Ritningar så väl som leveransen af järnstommen äro gjorda af Bergsunds Mek. Verkstad,

FRÅN GRÄNGESBERG: Interiör af maskinhuset vid malmelevatorn.

krossen tillverkad vid Arboga Mek. Verkstad under det att inredning och dylikt är utförd af Grängesbergsbolaget själf. Samtidigt började byggnaden af det i uppföringsverkets omedelbara närhet belägna maskinhuset. I denna storartade byggnad äro inrymda tvenne kolossala spel för malmuppföringen, dragna af hvar sin väldig motor å 450 eff. hkr., ett spel för personelevatorerna samt en stor 2-cylindrig luftkompressor för drift af de i grufvorna varande bormaskinerna. Bromsningen och motstånden å de stora spelen regleras medelst komprimerad luft och alla maskiner äro af nyaste och bästa konstruktion. Spelen äro tillverkade vid Holmens Mek. Verkstad, kompressorn är från Ingersoll-verken och levererad af Graham Brothers samt alla elektriska motorer och armatur från Elektriska A. B. Magnet i i Ludvika, hvilken verkstad äfven levererat de i grufvorna befintliga elektriska lokomotiven.

Den elektriska energien som konsumeras vid hela det storartade gruffältet erhålles från dels Lernbo där kraftstationen på senare tiden utvidgats och nu lämnar 3,500 hkr., dels Hällsjön med 750 och Enkullen med 300 hkr. leveransförmåga, så att sammanlagda kraftmängden uppgår till ej mindre än 4,550 hkr.

Kostnaderna för de storartade elevatorsanläggningarne lära gå på omkring en half million, men så äro också de sakkunniga eniga om, att sannolikt intet gruffält i världen finnes, där den nyaste teknikens hjälpmedel så fulländadt och i sådan utsträckning tillgodogjorts som vid Grängesberg. Omkring 600,000 ton högprocentig malm gör årligen resan utför till Oxelösund för att vidare således exporteras till Tysklands och Österrikes järnverk. Närmare 2,000 personer sysselsättas vid gruffältet och äro för dem trefliga bostäder uppförda.

Om den nya malmelevatorn motsvarar förväntningarna lära vederbörande vara betänkta på att uppföra en liknande äfven vid norra delen af gruffältets så att all malm framdeles skulle gå genom dessa 2:ne uppföringsverk.

Att vid ett sådant arbetarecentrum som Grängesberg krafvet på folkskoleundervisningen är stort faller af sig själf. Dock kan man, glädjande nog, säga att detta kraf härstädes tillgodosettes på ett storartadt sätt. Förutom fyra präktiga skolor som förut finnas på platsen har nu ett nytt verkligt folkskolepalats uppförts, som under innevarande termin för första gången tagits till användning. Det inrymmer 10 ljusa och präktiga lärosalar samt stora korridorer och hallar. Skolan är beräknad för 400 barn. I dess närhet är en präktig lärarebostad uppförd. Lägges därtill dess härliga dominerande läge uppe på en med barrskog klädd höjd, kan den godt tjäna som mönster för en folkskola i ett industrisamhälle.

Ett prydligt sjukhus har äfven nyligen uppförts.

FRÅN GRÄNGESBERG: Nya folkskolan och lärarebostället.

SVENSKA SÄLLSKAPET FÖR ANTROPOLOGI OCH GEOGRAFI.

Svenska sällskapet för antropologi och geografi i Stockholm är, som bekant, ett af landets mest lifaktiga vetenskapliga sällskap, som äfven, på grund af de föredrag, hvilka där hållas och i allmänhet refereras i den dagliga prässen, erbjuder stort intresse för utomstående.

Sällskapet grundades under namn af "Antropologiska sällskapet" 1873 och ombildades under sitt nuvarande namn fyra år senare. Det är utgivare af tidskriften Ymer och utdelar till märkliga främjare af den geografiska forskningen af den 1880 insamlade Vegafonden dels s. k. Vegastipendier och dels den som sällsynt utmärkelse högt skattade Vegamedaljen.

Vid sällskapets sista sammanträde för året den 16 dec. under ordförandeskap af prof. O. Montelius — ny ordf. väljes för hvarje år — fick H. 8 D:s fotograf taga en fotografi af det celebra sällskapet, och var detta nog första gången som sällskapet in corpore blottstälde sig för blyxtljuset.

Styrelsevalet för år 1905 utföll på följande sätt:

Till ordförande valdes doktor Sven Hedin, till vice ordförande omvaldes lektor E. Jäderin, till sekreterare och redaktör för tidskriften docenten G. Andersson och till skattmästare aktuarien H. Santesson. Öfriga ledamöter i styrelsen blefvo öfverbibliotekarien E. W. Dahlgren, professorn frih. G. De Geer, riksantikvariern H. Hildebrand, öfver-

sten frih. C. Lowisin, professor A. G. Nathorst, statsrådet L. Palander, professor G. Retzius, professor P. G. Rosén, öfverdirektör K. Sidenblad och professor Hj. Stolpe, samtliga omvalda. Därjämte nyvaldes i stället för ingenjör Å Sjögren, som afsagt sig, prof. O. Montelius.

HVAR S DAGS STOCKHOLMSFOTOGRAF.

ETT SAMMANTRÄDE I ANTROPOLOGISKA SÄLLSKAPET I STOCKHOLM. Prof. Montelius (ordf.) (1), D:r Sven Hedin (ordf. från 1905 års ingång) (2).

aktbild: Kem. A.-B. Bengt Silfversparre östern—svog.

BROKIGT UTOMLANDSNYTT.

HVAR 2 DAG.

KONUNG CARLOS.

DROTNING AMÉLIE.

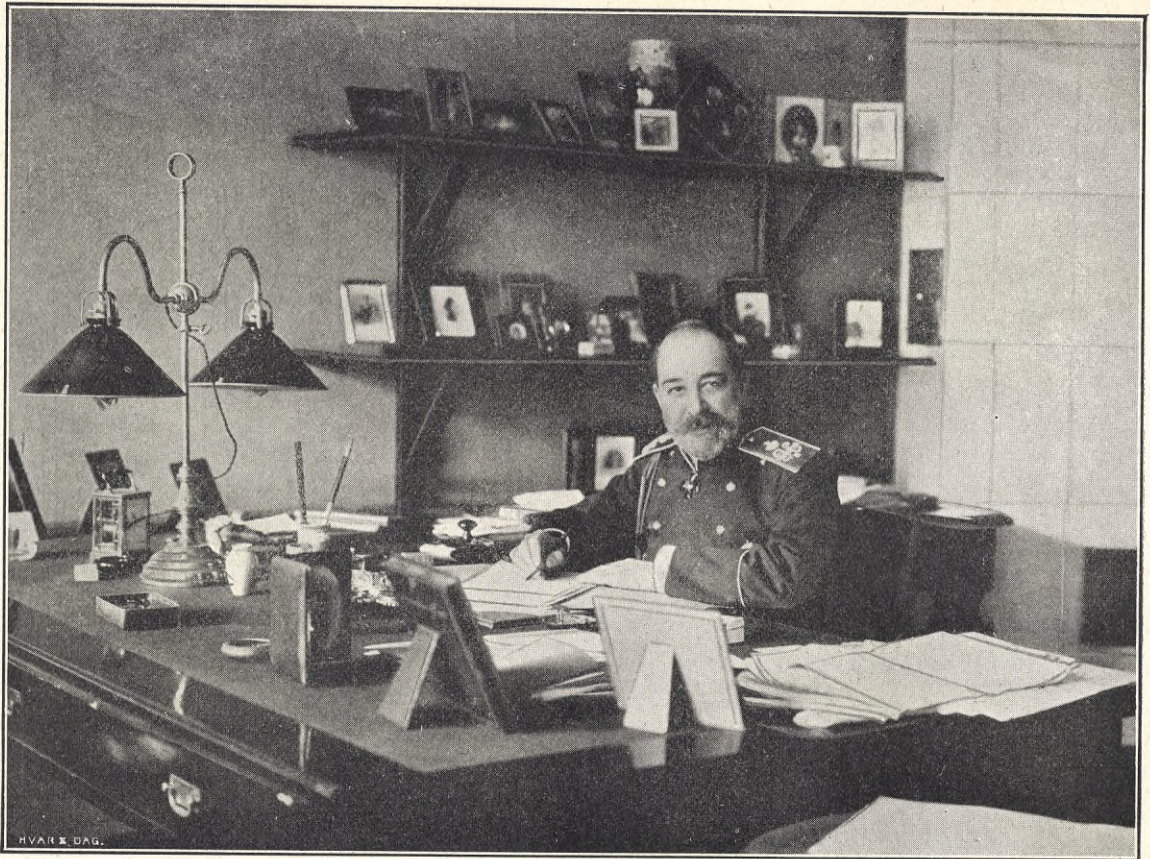
DET PORTUGISISKA KONUNGAPARET som nyligen blifvit så hjärtligt mottaget i London och Paris.

Efter senaste porträtt.

HVAR 2 DAG.

TVÅ NYA SNAPSHOTS AF SPANIENS UNGE MONARK, Konung Alfons (X) håller en truppervy. — På resa: Konungen samtalar med reg.-chefen i en mindre landsortsstad.

I. FURST SVIATOPOLK-MIRSKIJ I SITT ARBETSNUM. Efter ett senaste porträtt.

Kliché: Bengt Silfverparre.

I. Sedan furst Sviatopolk-Mirskij kom till rors i Ryssland har han synbarligen sträfvat att få skeppet på annan bog. Ännu vet man icke om han skall få hjälp vid manövreringen, eller om det är en orimlighet han satt sig före. Låtom oss hoppas, att de rykten om hans "mindre tillfredsställande hälsa" som på senaste tiden försports, icke hafva någon grund.

II. I en ålder af endast 35 år afled den 5 december i England en framstående, i utlandet bemärkt norsk violinist Karl Johannesen.

Ehuru född norrman fick J. sin musikaliska uppfostran i Stockholm under prof. Lindbergs ledning. Hans ovanliga anlag spårades, som ju fallet brukar vara med musikaliska genier, mycket tidigt och tack vare stipendier och understöd af Konungen och den bekante mecenaten Söderberg, fick han tillfälle att utbilda sig för de störste mästare, bl. a. prof. Joachim.

J. var typisk kosmopolit, men var de senare åren genom en professorsbefattning vid Leicester College of Music och genom sin lärareplats för härtigens af Hamilton dotter bunden vid England.

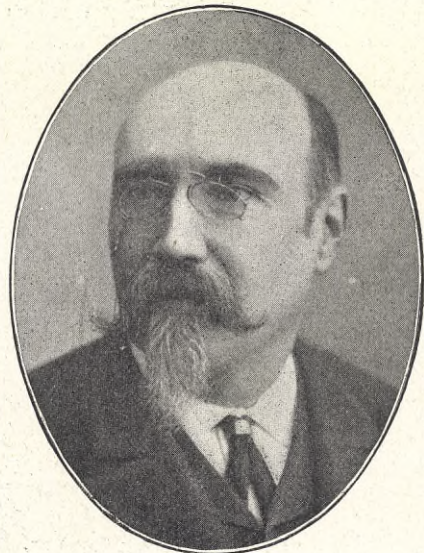
Han efterlämnar minnet af en flärdfri, hjälpsam och god personlighet i förening med en djup och sann konstnärnatur.

II. KARL JOHANNESSEN. †

NOBELPRISTAGARE.

Den till förra numret försenade bilden af Spaniens berömda dramaturg, José Echegaray, hvilken med Mistral delat årets litterära Nobelpris, äro vi nu i tillfälle att återgifva och har därmed vår serie af Nobelporträtten för året blifvit fullständig.

Efter porträtt.

JOSÉ ECHEGARAY.

EN STUDENTSÅNGENS MINNESFEST.

“Allmänna Sången” i Uppsala firade den 30 sisl. november en minnesfest. Sångföreningen ämnar framgent ett par gånger om året samlas till gemytligt samkväm som afbrott på det allvarliga repetitionsarbetet. Denna den första festen af detta slag var ägnad minnet af den svenska Studentsångens skapare, J. C. F. Hæffner.

H., född i Tyskland 1759 och där grundligt skolad i såväl sångens som instrumentalmusikens teori och praktiska utöfning, hade redan i 28 år vistats i vårt land och skapat sig ett berömdt namn bl. a. som sånginstruktör och kapellmästare vid Gustaf III:s opera, men äfven som tonsättare, då han 1808 flyttade till Uppsala som director musices. Den fosterländska hänförelse, som några år senare allmänt synes ha gripit studenterna efter beväringssinrättningens införande och Sveriges lyckliga deltagande i striden mot Napoleon och hans bundsförvanter, slog ut i fosforistiska blommor, som af Hæffner för studenternas räkning tonsattes som mansköror a cappella: så skapades kort efter hvarandra “Samloms bröder kring frihetens fana”, “Under Svea banér” och “Vikingasäten”. Dessa tre sånger äro de första mansköror, som ljudit i vårt land, men åtminstone den sistnämnda, sjungen första gången den 27 febr. 1814, synes ej ännu visa någon tendens att vilja dö.

Då början väl var gjord och den nya konstarten mottagits med hänförelse, fortfor Hæffner under återstoden af sitt långa lif att till festliga tillfällen i Uppsala komponera eller arrangera mansköror, af hvilka de mest bekanta äro “Viken tidens flyktiga minnen” 1818, “Kommer du åter med gudaprakt” och “Så vidt som än den gamla Bälten slår upp mot fria männens strand” 1819 och “Låt dina portar upp, du minnenas ljusa tempelgård” 1832. Han hade ock den glädjen

J. C. F. HÆFFNER. *Kliché: Bengt Stålvareparre.*

att se begåfvade tonsättare sådana som Geijer och Nordblom gå vidare på den nya vägen och att på sin ålderdom se Studentsången växa till en fast institution.

Studentsången är dock icke det enda monument, H. satt öfver sitt lif. Lika minnesvärd är han ock genom att ha bragt ordning i det kaotiska tillstånd, i hvilket koralsången före honom befann sig. Hans i andra afseenden omstridda koralbok 1819–20 är ett mönster af klarhet och åtminstone i harmoniskt afseende öfverträffad.

H. var ett stort original. För det första kunde man i alla detaljer på honom tillämpa Runebergs ord om v. Essen:

“Stolt själ och lättrodt hjärta
och brinnande hetsigt blod.”

Därtill kom, att han i bedömande af medmänniskor var naivare än ett barn — och att han hvarken i tal eller skrift kunde behärska något språk korrekt: sin tyska hade han glömt och svenskan aldrig lärt sig. Med alla sina egenheter var han dock högt afhållen af sin omgifning, och då han i början af juni 1833 fördes till grafven fylkade sig studenterna tätt kring hans bår under tonerna af “Vikingasäten”.

Gottfrid Kallstenius.

Efter fotografi.

DEN NYA BEETHOVENSTATYN, som inom kort skall uppställas på Place du Trocadéro i Paris. Vid statyn står skulptören, den 25-årige *José de Charmoy*.

Kliché: Kem. A. B. Bengt Stålvareparre statim—Gbg

LITET OM SAFFRAN, SOM GÖR JULBULLARNE SÅ DOFTANDE OCH VACKERT GULA.

Förr i världen föll tanken i sammanhang med julen nästan af sig själf på dessa goda, doftande saffransbullar, som nog i de flesta hem hörde till den sedvanliga julhögen. Där lågo de och sågo så läckra och frestande ut för längtande barnaögon! Numera äro de kanske icke så själfskrifna, och en och annan finnes ju t. o. m. som icke kan fördraga den egendomliga kryddan. Men på landet saknas nog icke saffran i många fall vid högtidsbaken, i all synnerhet icke vid julbaken. Och detta kanske icke endast af smak utan äfven af hushållsaktighet. Ty med saffran i degen får man, äfven om man sparar på äggsmeten, den allra härligaste gula färg på bakverket.

Saffran är en drog, som består af de lindrigt torkade, brunröda märkena hos den lilla vackra lökväxten *Crocus sativus*. Växten har en fast och köttig stamknöl och gräslika blad samt purpurfärgade, strufformiga blomkalkar med mycket lång pip och sexflikadt bräm, utanför hvilket de trenne märkena hänga fram. Vid saffranets skördande afklippas dessa märken och torkas försiktigt. Drogen faller sig mycket dyr, emedan det åtgår så oerhördt många blommor för att det skall bli något af. Af 7- å 8000 blommor får man icke mer än 500 gram saffran.

Saffran har odlats sedan urminnes tider. Som nästan alla våra kryddor har den införts från orienten. Bekantskapen förmedlades af hemvändande korsriddare, och ända sedan medeltiden har äfven i sydliga Europa saffranodling bedrifvits i ganska stor skala. Saffranskörden börjar i Frank-

rike och Spanien omkring den 1 november och pågår i två till tre veckor. De fullt utvecklade blommorna

SAFFRANSKÖRD I SPANIEN: Blommorna afplockas och insamlas.

Efter fotografi.

SAFFRANSKÖRD I SPANIEN: Saffran-märkena skiljas från blombladen och ståndarne.

Efter fotografi.

SAFFRANSKÖRD I SPANIEN: Saffranen ränsas.

afplockas och läggas på svalt ställe för att torkas. Efter fyra till fem dagars förlopp ränsas de omsorgs-

fullt, det vill säga märkena afklippas under noggrant aktgifvande på att intet af blombladen eller de gula stiften och ståndarsträngarna inblandas. Därefter rostas de öfver långsam eld och äro så färdiga att förpackas i bleckdosor och utsläppas i handeln.

Utom som krydda i hushållet och som ett präktigt, ovanligt intensivt färgämne, har saffran äfven en viss betydelse som medicinsk drog. Dess egendomliga fysiologiska verkningar hafva t. o. m. föranlett att den såsom krydda i Tyskland numera är absolut förbjuden.

* * *

Att en vara, hvilkens framställande faller sig så dyrbart icke undgått att förfalskas är ju icke att undra på. Redan Plinius uppgifver, att ingen vara förfalskades i samma grad som saffran. Detta skedde med kötrådar, rött silke och torkade saffransblommor. Den moderna saffransförfalskningen åter sker med rödbrunfärgadt kritmjöl som strykes på märkena medelst gummi-vatten. Detta upptäckes dock lätt om saffranen lägges i vatten, då kritan genast lossnar och faller till botten.

Under medeltiden var saffransförfalskning belagd med strängaste straff. I Nürnberg blef en gång en saffransförfalskare bränd, och trenne andra blefvo vid ett senare tillfälle lefvande begrafna för samma brott.

Sedan nu HVAR 8 DAG meddelat sina läsare hur en förfalskning lätteligen upptäckes, är det väl ingen, som önskar de grymma straffens återuppståndelse?

Efter fotografi.

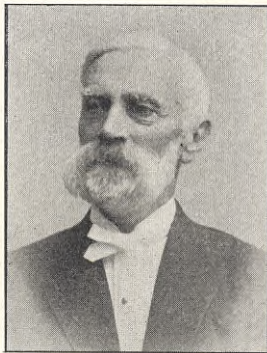
SAFFRANSKÖRD I SPANIEN: Saffranen rostas.

Kliché: Bengt Silfverparre.

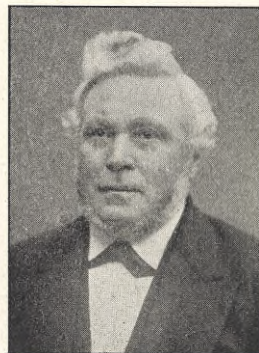
A. L. BYGDÉN.

Till bibliotekarie vid Universitets biblioteket i Uppsala har utnämnts vice bibliotekarien d. r. Anders Leonard Bygdén. Född 44, fil. d. r. 72 och samma år vice bibliotekarie. Utgivit åtskilliga bibliogr. och historiska arbeten.

P. G. RISSLER.

Den 8 nov. fyllde f. d. landssekreteraren Per Gottlieb Rissler 80 år. Utänmnades 56 till landssekreterare i Jämtlands län.

L. JÖNSSON.

F. d. byggmästaren i Jönköping, Lars Jönsson, fyllde den 7 dec. 76 år. En synnerligen anlitad kommunalman, har J. bl. a. varit led. i Stådernas brandstodskom. i 27 år, godman för tillsyn öfver förmynderskap i 20 år, stadsfullm. i 16 år, ledamot i kyrko- och skolrad.

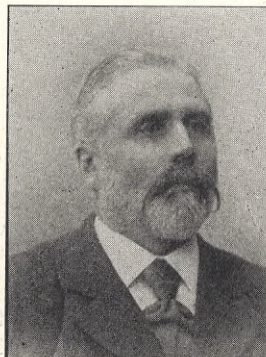
J. W. PERSONNE.

Dompr. i Linköping, teologie dr. John Wilhelm Personne, fyllde d. 14 dec. 55 år. F. Sthlm, stud. 68, fil. d. r. 75, e. o. lektor 78, teol. kand. 80, ord. lekt. v. Sthlms n. lat.-lärov. 81, prästv. s. å., förest. f. Wallinska flicksk. 84-86, led. o. sekr. i bibelkomm. 85, teol. d. r. 93, dompr. i Link. s. 97. Delt. i kyrkom. 98, 03.

J. P. HOLMBERG.

70 år fyllde den 11 dec. den kände kommunalmanen, byggmästaren J. P. Holmberg i Sthlm. Byggm. i hufvudst. 64, efter att ha arbetat i yrket sed. 50. Stadsf. i Sthlm 76-92, i Södertälje 84-98. Led af Sthlms drätsel-nämnd alltsedan 77 och fortl. led. af taxeringsnämnden 62-83 o. s. v.

N. BOSTRÖM.

Ledamoten af riksdagens Andra kammare, hemmansägaren Nils Boström i Burträsk, fyllde den 1 dec. 60 år. Ordf. i Kommunalnämnden och i Fattigvårdsstyrelsen. Landtingsman sedan 73.

H. W. HAMILTON.

Öfverstelöjtnanten vid Dalregementet, greve Hugo Wilhelm Hamilton, fyllde den 12 december 50 år.

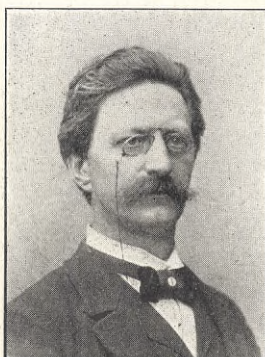
C. A. RINGENSON.

50 år fyllde den 15 dec, lektor Stockholm, fil. d. r. C. A. Ringenson-Stud. 72, fil. lic. 82, fil. d. r. 88. v. karlerande adjunkt vid Högre lärarinnesem. 85-93, extra lär. o. adjunkt vid Stockholms norra latinläroverk 93-04, lektor vid Östermalms läroverk sedan 04.

F. K. G. MEIJER.

Kyrkoherden, fil. d. r. Fredrik Kristofer Gregorius Meijer, fyllde den 15 dec. 65 år. Stud. 56, fil. d. r. 62, teor. teol. ex. 70, pr. teol. ex. 71, prästvigd s. å., past.-ex. 73. Kyrkoherde i Hammarlöf (Lunds stift) sedan 73. kontr.-prost i Skytts kontrakt sedan 92. Insp. för Trelleborgs allm. läroverk sedan 92.

A. W. STYRLÄNDER.

Led. af riksdagens Andra kamm. advokaten Andreas Wilhelm Styrländer i Skellefteå, fyllde d. 14 dec. 50 år. F. i Häradshammar (Österg. l.) st. 75, t. f. häradsskr. 78-80, polisupps-man 80-02, advokat, chef f. goodtemplarorden 89, led. af riksdagens Andra kammare sedan 95, led. af lagutskottet 03.

A. BERGQUIST.

Bankdirektören Alfred Bergquist, chef för Herrljunga Folkbank, fyllde den 11 dec. 50 år. Intresserad och anlitad kommunalman.

O. H. A. FLEMIN .

Chefen för A. B. Nordiska Artilleriverkstäderna (Finspong), majoren friherre Oskar Herman August Flemin, fyllde den 14 dec. 45 år. Major i armén, kapten i Smålands artilleriregemente.

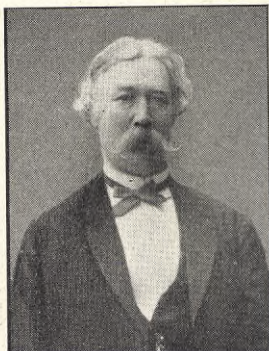

PORTRÄTTGALLERI

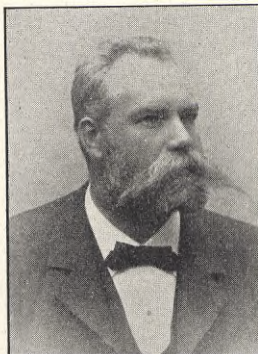
O. H. HUMBLE. †

F. kontr.-pr. kyrkoh. Olof Hjalmar Humble afl. d. 13 dec. F. 25 i Edebo (Rosl.) tillh. H. en gammal prästl., hvars stamf. fulm. var daterad i Bender. Var 5:te prästl. fr. stamf. Kyrkoh. i Ofvansjö (Upps. l. stift) sedan 69, kontr.-pr. i Helsingl. v. kontr. 90—99. Fil. dr. 51, prästv. 55, fil. jubeldr. 01.

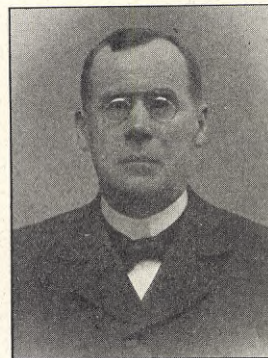
A. T. ASKENBACK. †

Den 8 dec. afl. i Stockholm af telegrafkommissar. Alfred Theodor Askenback. F. 40, e. o. assistent i telegrafverket 67, ordinarie 72, telegrafkommissarie i Söderhamn 93, afsked med pensionen 01.

A. ENGBERG. †

Den 12 dec. afl. i Norrköping grosshandl. d.ärstades Axel Engberg, vid nära 56 års ålder. Mångårig ledamot af stadsfullmäktige, af styrelsen för Norrköpings utskänkn. aktiebolag m. fl. kommunala uppdrag.

C. A. O. THEORIN. †

Den 8 dec. afl. ed förste rådmannen och magistratssekreteraren i Västervik, v. häradshöfding Claes Axel Ossian Theorin. F. i Lofta (Kalmar län) 62, stud. 83, hofrätts-ex. 86, v. häradshöfding 90. Rådman i Västervik sedan 97, innehade där ett flertal kommunala betättningar.

C. F. PETTERSSON. †

Den 23 nov. afl. i Linköping bryggaren Claes Fredrik Pettersson. Född i Göteborg 19, mångårig medlem af Örebro fattigvårdsstyrelse. Nitisk och aktiv främjare af skarpskytterörelsen.

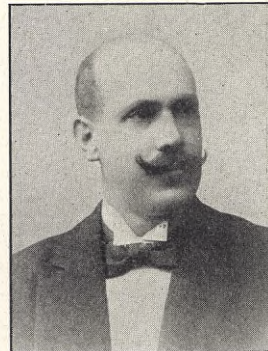
A. E. BERGMAN. †

Den 16 dec. afl. i Sthlm kyrkoh. i Jakobs o. Joh. förs., k. hofpred. teol. o. fil. dr. Anders Evald Bergman f. 43. Stud. 62, fil. dr. 71, prästvigd 68, 77 v. past. i Jakob och 82 kyrkoh. Stadsfulm., led. af åtsk. styrelser och Musik. akademien.

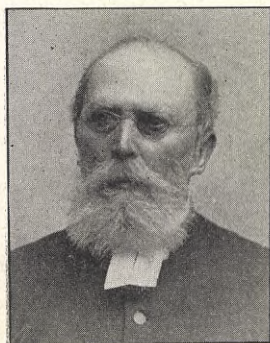
A. ANDERSSON. †

Den 28 nov. afl. i Uppsala sjökaptanen Albert Andersson, född 62. A. tillhörde sedan 88 rederiaktiebolaget Union samt har bl. a. två somrar varit befälhavare å Svea och Nordstjernan traden Trelleborg—Sassnitz.

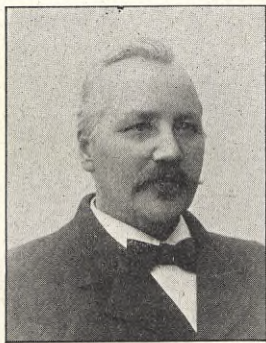
C. J. W. ARMFELT. †

Den 8 dec. afl. godsägaren, friherre Carl Johan Wilhelm Armfelt å Hunnerstad (Eksjö). F. 66, öfvertog vid 21 års ålder Hunnerstad. Skicklig jordbrnkare, intresserad och anlitad kommunalman.

C. G. R. SVENSSON. †

Den 4 dec. afl. f. regementspastorn vid Jämtlands fältjäg. regemente, Carl Gustaf Robert Svensson född 27. Adjunkt vid Östersunds högre allmänna läroverk 59—95 och regementspastor 79—04.

A. HILLBOM. †

I Gäfle afl. den 23 nov. verkställande direktören och tekniske chefen för fabriksaktiebolaget Svea d.ärstades, Anders Hillbom, född 53. Framstående fackman på sitt område var H jämväl mångårig medlem i Svenska missionsförbundet.

HVAR 8 DAGS LITTERÄRA PRIS-TÅFLAN,

hvilken vi vid vår, sedan Oktober pågående, VI årgångs början lofvade skola "öfverträffa alla som hittills i Sverige förekommit" ha vi med detta nummer utlyst Det utfästa beloppet är

Sex Tusen (6,000) kronor

att, såsom ett odeladt eller ock deladt i tvenne pris å resp. kr. 3,500 och kr. 2,500, ovilkorligen utbetalas för den eller de bästa svenska originalromanerna. De närmare bestämmelserna återfinnas i det cirkulär "Till HVAR 8 DAGS läsare" hvilket åtföljer denna veckas berättelsebilaga. Vi vilja dock äfven här fästa uppmärksamheten vid följande trenne hufvudvilkor:

1. Manuskrift skall vara insändt före den 15 Augusti 1905.

2. Till täflan insändt arbete får förut icke ha varit annorstädes erbjudet eller till annan täflan insändt. Uttrycklig försäkran härom skall åtfölja namnsedel.

3. Romanen bör till omfånget motsvara omkring 100 sidor af HVAR 8 DAGS vanliga kompakta textsidor.

REDAKTIONEN.

I. ETT TEMPEL NÄRA BENIN PANTZU SOM FÖRVANDLATS TILL SJUKHUS. Som bekant är det icke första gången en kyrka får tjäna dylika barmhärtighetsändamål. Under Paris' belägring togs Notre Dame-kyrkan i anspråk på liknande sätt, och Forsbergs berömda tafla »En hjältes död» framställer just en scen från detta tillfälliga »sjukhus».

II. SVENSK (1) (KAPTEN HEGARDT) OCH DANSKE (2) MILITÄRATTACHEERNA hjälpa en japansk officer sårad i slaget vid Sha-he.

Efter fotografier.

III. UTRÖTTADE JAPANER HVILA SIG I FÖRSKANSNINGAR VID SHA-HE. EFTER ORIGINALFOTOGRAFIER.

Kliché: Bengt Silfversparre

I DIMMAN.

EN JULHISTORIA FÖR HVAR 8 DAG

AF MARIA JOUVIN.

Skeppar Mårtenson hade seglat in till sta'n med den sista vedlasten för vintern och skulle nu hem till Lökaön och jula, och skulle han sitta hemma julen öfver; sen skulle vinterfisket börja.

Skeppar Mårtenson längtade hem, och gästen hans, den lille Olle Knigge, längtade hem till mor, och till gröttfädet och till en liten fästemo ute på stora Möja.

Hela veckan hade det varit frost, skarp frost och skeppar Mårtenson hade nästan gått och varit rädd för att de skulle bli infrusna någonstades, men då han en kväll i början af julveckan såg solen gå ned i eldfärgadt töcken, sade han med en lättadens suck:

— Vi få väderskifte!

Och det fingo de. När de på tisdagsmorgon purade ut, låg "Vackra Clara" insvept i den hvitaste bomull af kompakt hafstjocka, de sågo icke tre meter framför sig, och den lilla holmen under hvilken de förankrat, var alldeles försvunnen. Men tätt intill styrbords reling sågo de konturerna af ett spökskepp dunsta fram ur dimman — skeppar Fredriksens "Ormen Långe", som de för två dagar sedan lämnade efter sig i Lilla Skägga och som nu hunnit upp dem under natten.

— Skeppar Fredriksen är då en attan att vara djärf, segla under mörka nätterna — utlät sig unge Olle Knigge medan han skafde in ett rundthult mellan de båda skrofvén.

— Hå, sade skeppar Mårtenson, Fredriksen han ä lika hemmastadd som jag i de här farvattnen, känner hvarenda kobb och hvarenda undervattensgryna mellan Sandhamn och inre skärgårn.

— Men i mörkret —

— Hå ja — när snön ligger rundt om på holmar och på land, så lyser den upp ska ja säja, ä ä det då mänsken till, så går det fint. Men nu tycks det vara slut med snön för den här gången likväl, det blir töväder gossen min, skam mej har han inte alldeles kantrat på sydväst nu. — Skeppar Mårtensons runda ögon vändes mot masttoppen, som han icke såg, och hans näsborrar vidgade sig som om han midt i den djupa vindstillan vädrat hvarifrån vinden kom.

— Hur länge varar sån här tjocka? frågade lille Olle Knigge, medan han kanade bort till ruffen för att sätta på morgonkaffet.

— Hå, hva vet ja, den kan lätta om ett ett par timmar och den kan vara i dygn. Jo, jo, hafsskadden som di säjer i Norjet, ä inte go ä ta's mä.

— I dygn? frågade lilla Olle Knigge häpen, medan hans röda kinder blefvo ändå rödare under försöken att blåsa eld i de sura furustickorna i järnspiseln.

— Hå ja, i dygn, dä ä allt som dä faller sej ä beror på vind, begriper han.

— Ohoj — ljud i detta ögonblick en skroflig basröst ur dimman, Vackra Clara, ohoj, tur för er att tjockan kom, annars hade jag törnat ifrån er i bräckningen; nu få vi hålla julvakan tillsammans.

Skeppar Fredriksens vidlyftiga figur och rödbrusiga ansikte skymtade fram vid relingen på skutan bredvid.

— Ahå, sade skeppar Mårtenson, vind lär väl kunna vända på sej till och med innan kvällen.

— En får väl si om lördag vid det här laget.

— Hå — men kom öfver och drick en kaffegrogg.

Hvarpå skeppar Fredriksen äntrade den vackra

Clara, och bägge gubbarne försvunno som dimfigurer i kabyssen akteröfver.

Efter en halftimme kom lille Olle Knigge med morgonkaffet in i kabyssen, där de bägge skepparne sutto på ömse sidor om klaffen med hvar sitt glas röd kognak.

— Nå, Olle Knigge, sade skeppar Fredriksen, det blir väl första julen, som du inte sitter hemma vid mors grötgryta?

— Det ha' vi väl inte sett ännu, hur det går, stammade lilla Olle Knigge. Det lät som om han med möda sväljde en kaffeklunk, som tycktes ha fastnat i halsen.

— Hå ja — hvad ä' dä' också värdt att spöka om den saken, vi få väl se hur det går, tröstade skeppar Mårtenson.

Men Ormen Länges skeppare höll i sig — — —

— Jo jo, sade han, hafstjocka den här tiden på året den kan hänga i, jag minns nog den vintern jag låg utanför Vargö i tre veckor — just vid det här laget. Låg på torskfiske borta på Ålandssidan och råkade i drift. — I tre veckor låg jag på samma fläck, ja — rundt omkring tjöt mistlurarna dygnen rundt och hvar stund, så godt som, väntade man att bli öfverseglad. När jag se'n i slutet på januari kom inseglande till Lilla Mäja, trodde de det var en genfärdsel, de trodde förstas, att jag låg på sjöbottnen med donen och grejerna och alltihop.

Lilla Olle Knigge lyssnade med uppspärrade ögon, medan han mödosamt sväljde det heta kaffet — det var inte utan, att han önskade att skeppar Fredriksen med alla sina don och grejor fortfarande hade legat i hafstjocka där borta på finska sidan, i stället för att han skulle sitta här och varsla om tråkigheter. Inte var det väl ändå möjligt, att man skulle behöfva ligga här en hel vecka bara för tjockans skull, och fick man bara segla på fredag morgon, så var allt väl, då skulle man godt hinna ut till Stora Mäja på lördagen.

Men hvarje morgon lilla Olle Knigge stack ut hufvudet genom ruffluckan, låg däcket som det varit nyspoladt, och dropp-dropp-dropp — ljud det rundt omkring; tjockan höll fortfarande i sig, strök honom med lena fingrar öfver ansiktet, hängde i vanter och märs, och kom Ormen Långe med skeppar Fredriksen att se allt mer och mer spökelseaktig ut. Allting omkring honom föreföll för öfrigt helt underligt i den hvita dimman, det var som om man blifvit borttrollad till någon mycket aflägsen plats på jorden, där ingen kunde hitta en, och hvarifrån man själf ej håller kunde hitta ut. Och äfven när man talade, lät det så besynnerligt och hemlighetsfullt högtidligt, som på en begrafning rent af.

Och tiden blef för lilla Olle Knigge lång som en evighet. Skepparne sofvo så godt som dagen lång, och om kvällarne groggade de och spelade kort, men lilla Olle Knigge, som denna höst seglade sina första resor, kunde ingendera delen. Han försökte binda nät af det nya bindgarnet som skeppar Mårtenson köpt inne i sta'n, han klättrade upp i märsen för att se om han kanske däruppe skulle kunna skönja om dimväggen tunnades af på något håll, och hvarje kväll fejade han hela skutan — hvem visste om man inte skulle kunna segla följande dag.

En morgon, när skeppar Mårtenson tyckte morgon-

kaffet dröjde och skulle purra ut den lilla gästen på Vackra Clara, var kojen tom.

— Hå, hvad nu, sade skeppar Mårtenson.

— Hvad nu, sade skeppar Fredriksen, som äfven var tillstädes.

— Tomt i kojen och svart i spiseln — nu har han rymt, sade skeppar Fredriksen.

— Hå, rymt — rymma i den här tjockan!

— Ja, låt oss bara se efter, menade skeppar Fredriksen och strök dimdroppet från de buskiga ögonbrynen, låt oss se efter om julen är kvar.

De båda skepparne seglade vaggande akteröfver. Julen var borta.

Men från märlan där fånglinan varit fästad, löpte ett hvitt snöre rätt ut som en spänd sträng och försvann i dimman.

— Nej, se — mitt nya bindgarn, suckade skeppar Mårtenson.

Skeppar Fredriksen tog en båtshake och började varsamt hala in på denna nya Ariadnetråd, och så småningom dök konturerna af Vackra Claras julle och Vackra Claras gast fram ur den bomullstäta misten. Skeppar Fredriksen skrattade med full hals.

— Nä, Olle Knigge, tjockan tog väl slut någonstans därute, grymtade han halfkvöld af skratt, och nu bogserar du väl både den Vackra Clara och Ormen länge på rätt stråt, hva?

Men lilla Olle Knigge kröp skamflåt och med af fuktigheten drypande kläder åter ombord på Vackra Clara, tårarne stodo honom i ögonen och snyftningarna hade fastnat som en klump djupt nere i bröstet. Han hade verkligen trott att det skulle kunna gå att ro ut ur dimman, och sen skulle det ju ha varit en smal sak att — när man visste vägen — bogsera Vackra Clara ut på rent vatten. Han hade rott och rott i timmar, men något kryphål att komma igenom i hade han ej sett till.

Skepparen Fredriksen skrattade så han höll på att rämna, han var blågredelin i ansiktet.

— Ho, ho, ho, fnös han — detta är den galnaste historien som någonsin riggats upp i en skepparjournal.

Min skeppar Mårtenson var arg, det nya bindgarnet låg hoptrassladt, nedsmort och tjärigt i jullens kölvatten och var förstördt och bortskämdt. — Det kostar dig månadshyran det här, Olle Knigge. —

Fredagen kom med samma bomullsmjuka, ogenomträngliga täcken, Ormen Långes spökonturer och skeppar Fredriksens rödbrusiga ansikte och olidliga skämt; den kvällen grät lilla Olle Knigge sig till söms.

Hur länge han den natten sof visste han inte själf, han väcktes plötsligt liksom af att någon högg honom i axeln och skrek: — Klart gosse! — nu segla vi.

I en blink var Olle Knigge i kläderna och ute på däck. Alltsamman gick i en svindlande fart, tyckte han, seglen riggades, och med vackra, mjuka rörelser lofvade den Vackra Clara majestätiskt bort från den långa fångenskapen invid den lilla holmen, ut på den stora fjärden med kurs rakt ner på Mäja. De skulle komma hem precis lagom till julbönen i Stora Mäja kapell, jublade det inom lille Olle Knigge och där skulle han träffa — han visste väl hvem. — Men i samma stund han tyckte sig höra kyrkklockorna i Stora Mäja, hörde han också skeppar Fredriksens skrofliga röst i sitt öra — —

— Sätt på grötgrytan, Olle Knigge, du vill väl inte att vi ska vara utan julgröten därför att vi ligga till hafs minst tjugufyra sjömil dikt babord om Stora Mäja?

Lilla Olle Knigge vaknade ur sina drömmar så häftigt som om han hade blifvit stungen af en nål. Hjärtat kändes tungt som bly i bröstet, men likväl kände han äfven denna morgon som så många morgnar förut en brinnande lust att sticka ut hufvudet och titta på vädret, fastän han också tyckte att det knappt lönade mödan. Han hade ju blifvit så många gånger lurad.

Med möda kraflade han sig ur kojen och upp i luckan som han försiktigt lyfte med högra axeln.

Var det väl möjligt? Himlen hvälfdes sig stjärnströdd öfver hans hufvud, och i det våta djupet blixtrade stjärna vid stjärna emot honom. Ur mörkret invid babords reling rörde sig en lanternan ifrigt fram och tillbaka, tåg och taljor gnisslade på Ormen Långe och skeppar Fredriksens skrofliga stentorsröst dundrade.

— Ohoj, ohoj — sofver ni för böfveln. Det är tid att vakna, tjockan har lättat, nu segla vi! Ohoj Mårtenson, ohoj Olle Knigge — Loss, loss där —

Skeppar Mortenson tumlade yrvaken ur kabysen — Segla vi!? Opp mä toppen då Olle Knigge, och rör på spelet Olle Knigge.

Men lille Olle Knigge hade satt sig på babords reling och tårarne tillrade stora och runda utför hans röda äppelkinder.

— Ä dä verkligen sannt, skeppar Mårtenson? Drömmar jag inte längre?

— Rör på gångspelet, pojke, och prata inte —

Skeppar Fredriksen lutade sig in öfver relingen på Vackra Clara och lyste lille Olle Knigge i ansiktet.

— Jag vill bli älfvabefängd om han inte kommer att gå från skuta, skeppare och hela surfven! Du duger inte till sjöman, gut, far hem och håll mor din i kjoln och skrapa grötgryta!

— Nu segla vi! skrek skeppar Mårtenson.

Och så seglade de.

EN GOD JUL

TILLÖNSKAR HVAR 8 DAG ALLA SINA VÄNNER LANDET RUNDT.